

LEREN VERANDEREN IN DE WERELDSAMENLEVING. Werkboek voor onderwijs en vorming; door G. de Boer-St. de Vries-G. Zoon. Vredesopbouw, Utrecht, 1983.216 blz., f 37,50.

Wie de wereld wil veranderen, zal bij zichzelf moeten beginnen. Dit oude adagium loopt als een rode draad door het oorspronkelijk in het Engels uitgebrachte - boek *Leren veranderen in de werldsamenleving*. De stichting Vredesopbouw bewerkte deze Engelse uitgave tot een geaktualiseerde Nederlandse versie. Het boek besteedt aandacht aan thema's als arm en rijk, vrede en oorlog, milieu, emancipatie en mensenrechten, en laat zien hoe de samenhang is tussen deze verschillende problemen. Het brengt de wereld dichterbij en stuurt aan op een plaatsbepaling van ieder afzonderlijk binnen dat wereldgebeuren.

Het boek bestaat uit vijf delen, plus inleiding en een thematische index. In de inleiding gaan de auteurs uitvoerig in op de bedoeling, de uitgangspunten en de opzet van het boek, en over het waarom, wat, wanneer en hoe van het leren veranderen.

Deel 1 is een stukje theorievorming over de methodiek: over de manier waarop een lessenreeks kan worden opgezet en ingedeeld, over het formuleren van doelstellingen en over mogelijkheden om het leerproces te evalueren. Theorie over leerplanontwikkeling, waarvan het abstracte niveau geregeld wordt onderbroken door enkele korte anekdotes uit de praktijk, hetgeen de leesbaarheid van dit hoofdstuk zeker verhoogt.

Deel 2 bevat veertien leesteksten - verschillend in herkomst, stijl en vorm - over de belangrijkste ontwikkelingen en vraagstukken in de hedendaagse werldsamenleving en over het waarom en hoe van het bestuderen ervan; teksten zowel voor docent als voor leerling.

Deel 3 is het centrale deel van het werkboek. Hierin treft men een groot aantal mogelijkheden voor activiteiten aan: een rijke bron van ideeën voor uiteenlopende werk- en speelvormen, onderzoek, materialen enz. De bedoeling hiervan is dat leerlingen op deze wijze niet alleen iets over die grote werldsamenleving, maar ook iets over zichzelf, hun vrienden en onmiddellijke leefsituatie te weten komen. Alle activiteiten zijn gebaseerd op ervaringen uit de praktijk.

Deel 4 bevat een aantal lijsten van woorden (geen woordenboek) en begrippen die vaak voorkomen in discussies en gesprekken over de werldsamenleving. Dit deel kan functioneren als 'checklist': is het redelijk te verwachten dat leerlingen bepaalde woorden of begrippen kunnen herkennen en aangeven wat ze betekenen, en welke consequenties heeft dat voor het onderwijsleerproces, zo kan een docent of begeleider zich afvragen. Het boek wordt afgesloten met een geselecteerde literatuuropgave en een thematische inhoudsopgave.

Dit - ook in technisch opzicht - uitstekend en helder opgezet werkboek is bedoeld voor gebruik binnen onderwijs en vormingswerk. Om omslachtige formuleringen te voorkomen is het in onderwijstermen geschreven. Voor katecheten zijn de delen 2 en 3 mét de literatuuropaangave waarschijnlijk het meest interessant. Met name deel 3 biedt prima gebruiksmogelijkheden op school. Het geeft tamelijk kant-en-klaar materiaal en suggesties. Daarmee hebben de auteurs oog en begrip gehad voor de docent, die 'maandagmorgen weer voor een groep wachtende leerlingen staat', of in andere woorden gezegd, de hitte van de dag moet dragen. Vragen naar het 'hoe' blijken in de praktijk moeilijker en dringender te zijn dan vragen naar het waarom: niet ten onrechte wordt dat in de inleiding gekonstateerd. Vandaar ook het zware aksent op de werkvormen en activiteiten. En dat mag best. Het is de aanschafprijs zeker waard.

Jan Simons